

Risbe in grafike **Vena Pilon** prihajajo iz zbirke, ki je bila v lasti Karla Dobide, ravnatelja Narodne in Moderne galerije, ter dolgoletnega Pilonovega prijatelja. Že ko sta se prvič srečala, je Pilon pritegnil Dobidovo pozornost, da je Dobida spraševal prijatelje, kdo je človek v rumenem površniku in svetli čepici, ki izgleda kot kak pek. Kar niti ni bilo tako daleč od resnice, saj je Veno Pilon prihajal iz pekovske družine in je po bratovi smrti prevzel pekarno, a le za kratek čas. Kmalu je ugotovil, da mu je domača vas pretesna, zato je odšel v želji videti in doživeti svet. Različne kraje je ovekovečil v risbah, grafikah, slikah in na fotografijah. Pričujoča razstava nas popelje v Pilonova študijska leta v Pragi, Firencah in na Dunaju, čemur je sledil prvi obisk Pariza, ki je Pilon, kot mnoge druge umetnike, močno navdušil, da je tam tudi živel do leta 1968, ko se je vrnil v domovino.

Popotovanje po evropskih mestih začnemo po 1. svetovni vojni, ko se je Pilon vrnil iz ruskega ujetništva. Na obiskih v Ljubljani so nastale risbe mestnih značilnosti. S skoraj fotografsko natančnostjo je zabeležil Šuštarški most, še pred Plečnikovo prenovno. Podrobna risba deluje študijsko, skoraj dokumentarno, v njej ni pravega življenja, značilnega za poznejša dela. Zanimanje za urbane predele in ljudi, ujete v mestnih ulicah, se nadaljuje v delih iz šolskega leta 1919/20, ko je Pilon študiral na likovni akademiji v Pragi. Poleg študija je najraje skiciral po kavarnah, kjer je srečeval tudi Božidarja Jakca, ki je takrat prav tako bival v češki prestolnici.

Pilonove grafike so vezane predvsem na študijsko obdobje, ki ga je preživel v Pragi, Firencah in na Dunaju. Kasneje se je grafike lotil le izjemoma. Jedkanice, suhe igle in linorezi, prav tako kakor risbe s tušem iz istega obdobja, dajejo vtis težkega ozračja v velemestih. Socialne teme kažejo življenje ljudi, ki jih je srečal v mestnih kavarnah, beznicah in na temačnih ulicah. Pilona zanimajo ljudje z obrobja, kvartopirci, ljubimci, postopači. Njihovo notranje dogajanje se zrcali na ekspresivnih obrazih, prepredenimi z brazdami, ki jih pušča življenje. Študij je nato nadaljeval v Firencah, kamor nas ponese tipična florentinska veduta s Ponte Vecchiam, ki je za razliko od Čevljarskega mosta v Ljubljani, ohranil svoj srednjeveški značaj s kopico majhnih prodajaln.

Če je Pilon ljubljanski most letopoprej narisal s fotografsko natančnostjo, je florentinski most bolj podoben utrdbi v mraku kot živahnemu zbirališču meščanov. Po vrnitvi iz Dunaja se je Pilon za nekaj časa ustalil v domači Ajdovščini, kjer tesnobne grafike mest zamenjajo slike iz domačega okolja, svetla primorska pokrajina in rojaki, prav tako zaznamovani z ekspresivno noto. Hrepenenje po svetlejšem in bolj radoživem mestu ga je konec leta 1925 zaneslo v prestolnico Francije. Že ob prvem obisku Pariza ga je ta premamil, da je zapisal: 'In kako sem se počutil srečnega, čeprav neskončno nezatnega, ko sem se na postaji zvil v morje množice, ki me je izpljusnilo na levi breg Sene.' Čeprav je v Parizu živel skromno, kot večina tam živečih umetnikov, je mesto vendarle nudilo drugačno kulturno in umetniško okolje, v katerem so se srečevali ljudje z vsega sveta. Kakor se je spremenilo okolje, so tudi teme iz uličnega življenja postajale bolj vedre, močne črte je zamenjala tanka linija, ki deluje bolj lahkotno. Meščane nadomestijo ribiči ob Seni, slikarji na Montmartru, intelektualci iz kavarn. Iz Pariza je ohranjena serija ženskih aktov, privlačnih in krepkih lepotic. V aktih se vidi jasna risarska poteza, brez odvečnih potez. Asketska črta je ponekod dopolnjena le s senčenjem. Poleg brezimnih žensk je v Parizu nastalo lepo število portretov intelektualcev in umetnikov, ki jih je srečal. Te podobe se osredotočajo na osebne poteze posameznika in na njegovo notranjo podobo. Tako se zamišljeni intelektualci mešajo z lahkotnim dogajanjem v kavarnah, da ob pogledu na risbe tudi zaslišimo glasno množico. Spogledljiva Kiki de Montparnasse, francoska igralka, plesalka in pevka po nočnih klubih, na moških obrazih izvablja smeh ali zadrego. Izraze in občutja je Pilon mojstrsko zajel v nekaj osnovnih potezah.

Razstava se zaključi s skupnim projektom Vena Pilon in Karla Dobide, s hudomušnim ciklom ilustracij za knjigo Alphonsa Daudeta *Tartarin iz Tarascona*, ki je v prevodu Karla Dobide izšla leta 1955. Tartarinove peripetije spremljajo eksotični liki Arabcev, črncev in harlemskih plesalk. Na eni od njih pa lahko preberemo tudi posvetilu dragemu prijatelju.

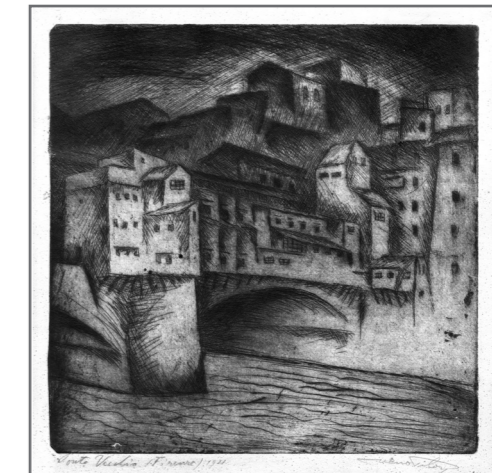
dipl. um. zg. Mateja Pušnik

24

30

17

05

16

09

SEZNAM RAZSTAVLJENIH DEL

Št.	Naslov	Dimenzije	Tehnika	Datacija	Opombe
01.	Postaja	23x31,7 cm	Tuš na papirju		
02.	Mož s časopisom	21x14 cm	Tuš na papirju	Praga, 1920	Signirana
03.	Pariz	26x17 cm	Tuš na papirju		Signirana
04.	Pariz	18,7x23,8 cm	Tuš na papirju		Signirana
05.	Baletka	19x14,2	Tuš na papirju	Praga 1920	Signirana
06.	Sedeča s klobukom	21x14,2	Tuš na papirju	Praga 1920	Signirana
07.	Pri mizi	20,8x14,2	Tuš na papirju	Praga 1920	Signirana
08.	V kavarni	14,2x20,8	Tuš na papirju	Praga 1920	Signirana
09.	V kavarni	14,2 x 20,8	Tuš na papirju		
10.	V kavarni	27,6x23	Linorez	Praga 1920	Signirana
11.	Spomin na Dunaj	29,7x17,5	Linorez	1920	Signirana
12.	Na križpotju	30,7x19,3	Linorez	Praga 1920	Signirana
13.	Beznica	29,5x42	Linorez	Praga 1920	Signirana
14.	Spomin na Prago	17,5x28,3	Linorez	1920	Signirana
15.	Na mostu	33x26	Linorez	Praga 1920	Signirana
16.	Za mizo	24x33	Jedkanica	1920	Signirana
17.	Ponte Vecchio	36,1x31,8	Jedkanica	Firence 1921	Signirana
18.	Pred mestom	23,8x32,3	Linorez	1920	Signirana
19.	Skice (laso, tarča)	32x23,4	Tuš na papirju		
20.	Harem	23,3x31,6	Tuš na papirju		
21.	Lev	23,5x32	Tuš na papirju		
22.	Kamela	23,3x32	Tuš na papirju	Pariz 1953/54	Signatura in posvetilo K. Dobidi
23.	Five o'clock tea	17,5x22,2	Tuš na papirju	Pariz	Signirana
24.	Ženski akt na stolu	31,8x23,5	Svinčnik na papirju		Signirana
25.	Ženski akt s tančico	32x24	Svinčnik na papirju		Signirana
26.	Ženski akt, stoječ	32x24	? na papirju		
27.	Ženski akt, ležeč	23,8x32			
28.	Ženski akt z ogrlico	23x32			
29.	Ženski akt, stoječ	48,4x31,5	Svinčnik, barvni svinčnik	Pariz, 1929	Signirana
30.	Ženski akt, sedeč	21x24,4	Svinčnik, barvni svinčnik	Pariz, 1929	Signirana
31.	Kiki	28,2x 38,6	Jedkanica		Signirana
32.	Certosa	21x29,8	Jedkanica	1920	Signirana
33.	Vika Podgorska	31,5x23	Tuš in svinčnik na papirju	Gorica, 1926	Signirana
34.	Železnica	28x33,5	Barvni svinčnik ?	Ljubljana 1919	Signatura in posvetilo
35.	Čevljarški most	35,7x47,8	Svinčnik na papirju	1919	Signirana
36.	Gorica	29x44	Oglje na papirju		Signirana
37.	Ulica	35x27,5	Linorez		Signirana
38.	Cerkev	20,5x28	Akvarel	Ca. 1925	Signirana

VENO PILON
19. JUNIJ. 2014
Galerija Zala, Gosposka 7, 1000 Ljubljana
Katalog izdal: Galerija Zala / Branko Volkar
Oblikovanje: Marko Zaplatil
Tisk: Prografika

Galerija Zala, Ljubljana, 2014
www.galerijazala.com

P
I
L
O
N